

2008: Reactie van De Rode Draad op de plannen van Hirsch Ballin.

De plannen om individuele prostituees te registreren, klanten van illegale prostituees strafbaar te stellen en de nuloptie in te voeren komen neer op het terugdraaien van dertig jaar emancipatie van prostituees.

Klanten van illegale prostituees strafbaar stellen:

De minister wil klanten van illegale prostituees strafbaar stellen. Dat is praktisch onmogelijk maar wat nog erger is, direct en indirect zullen prostituees van al zijn plannen de dupe worden. Voor de politie is het al een hele klus om vast te stellen of een prostituee hier illegaal haar diensten aanbiedt, laat staan dat haar clientèle in staat is deze taak op zich te nemen. Klanten kunnen nooit het verlengstuk van de politie gaan vormen. In andere sectoren controleren zij ook niet of dienstverleners wel de juiste verblijfspapieren hebben. Klanten zullen vrouwen met een uitheems uiterlijk – ook al zijn zij volkomen legaal – gaan mijden. Het criminaliseren van klanten is geen juiste methode om vrouwenhandel te bestrijden. Verreweg de meeste slachtoffers van mensenhandel: vrouwen uit Oost –Europa en vrouwen die onder invloed leven van een loverboy, zijn volkomen legaal aan het werk. Verreweg de meeste klanten vinden het geen prettig idee als seksuele diensten aan hen onder dwang worden verleend. Niet zelden schakelen zij in die gevallen de politie in. Daar kan de politie over meepraten. Zij zullen dat nalaten als er mogelijk een veroordeling boven hun hoofd hangt. Dwang in prostitutie is overigens iets anders dan een illegale status, en ook legale vrouwen kunnen door derden tot prostitutie worden gedwongen.

De nuloptie: prostitutievrije gemeenten

Het opnemen van de mogelijkheid van een nuloptie in een Kaderwet voor de prostitutie betekent dat gemeenten mogen weigeren een prostitutiebedrijf binnen hun grenzen toe te laten. Het lijkt ons echter beter om dit aan de markt over te laten. Een exploitant zal zich alleen in een gemeente vestigen waarvan hij/zij denkt dat er een markt is voor prostitutie. Die blijkt er niet overal te zijn. Derhalve zijn er in veel gemeenten geen seksbedrijven (meer). De afgelopen jaren constateren wij immers op landelijk niveau al een dramatische terugloop van het aantal legale bedrijven.

Wanneer een gemeente kiest voor een nuloptie, zal men dat niet doen om markttechnische redenen maar om morele en/of godsdienstige redenen. De nuloptie zal dan worden omarmd in gemeenten waar mogelijk wel een markt voor prostitutie is. De kans is groot dat deze markt langs illegale wegen zal worden bediend. Wij vinden het meer van deze tijd om - gelet op het teruglopen van het aantal klassieke seksbedrijven - innovatie toe te staan door bijvoorbeeld ruimte te scheppen voor maatschappelijke verantwoorde vormen van exploitatie van prostitutiebedrijven.

Hoewel klanten van illegale bedrijven vooralsnog niet strafbaar zijn, willen klanten graag weten of ze een legaal of illegaal bedrijf bezoeken. In het verleden heeft de organisatie van klanten het idee van een keurmerk ondersteund.

Registratie van prostituees

Kennelijk menen beleidsmakers dat het pasjessysteem tevens dient om mensenhandel te bestrijden. Ook daar geloven wij niet in. Het is bijna fetisjistisch om te denken dat als de

politie of de autoriteiten maar weten wie in de prostitutie werkt, mensenhandelaren worden afgeschrikt. Dat valt niet te verwachten, en het richt de energie op het verkeerde doel. Zo heeft het voor een gemeente weinig zin om te weten hoeveel werksters er per dag binnen de gemeentegrenzen aan het werk zijn, maar het heeft wel zin om de huishoudslavinnen te identificeren door bijvoorbeeld de omgeving te stimuleren een melding te maken van mogelijke mensenhandel. De politie registreert al vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel krachtens het slachtoffersvolgsysteem. Werkt dit systeem soms niet?

Mogelijk bekommeren veel buitenlandse prostituees zich niet om hun privacy in Nederland. Ook kan bij pooiers en mensenhandelaren het idee postvatten dat als ze 'hun vrouwen' maar een pasje laten aanvragen, ze ingedekt zijn bij de Nederlandse autoriteiten. Wil men een legale prostitutiepopulatie die vooral bestaat uit buitenlandse vrouwen en vrouwen die door derden gedwongen zijn een pasje aan te vragen?

Veel buitenlandse vrouwen zullen 'hulp' nodig hebben om de nieuwe papierwinkel die er op hen afkomt te lijf te gaan. Het pasjessysteem biedt allerlei bemiddelaars een excellent middel om de vrouwen van hen afhankelijk te maken.

Er zijn bovendien nu al veel instrumenten om vrouwen te controleren. Hebben ze bijvoorbeeld een sofinummer? Hebben ze een boekhouding? Hebben ze een verblijfsvergunning of een werkvergunning? Op welk adres staat dat alles? Er is maar één zinvolle manier om een beroepsgroep te registreren: namelijk bij de Belastingdienst.

De verwarring wordt nog groter door berichten over een beleidswijziging bij de Kamers van Koophandel. Nieuwe eisen Kamer van Koophandel Op de juridische afdelingen van de site van de Kamer van Koophandel staat de mededeling dat vanaf 1 januari 2008 alle zelfstandige ondernemers en ALLE freelancers zich verplicht moeten inschrijven bij de Kamer van Koophandel en daarmee ook in het handelsregister moeten worden opgenomen. De uitzondering voor de zogenaamde vrije beroepen komt tevens te vervallen. Desgevraagd deelde de Kamer van Koophandel telefonisch mede dat die regeling tot 1 juni is uitgesteld en mogelijk duurt het nog langer voordat het wordt ingevoerd. Het heeft te maken met een algehele beroepenregistratie die in de maak is. De inschrijving in het handelsregister is voor prostituees een groot probleem. Die inschrijving moet op het huisadres staan. Daarmee zijn de privégegevens van alle zelfstandige prostituees en alle bijverdieners in de prostitutie openbaar. Niet inschrijven in het handelsregister, of onder een valse naam of met de verkeerde bedrijfsgegevens (bijvoorbeeld als nagelstudio), is een economisch misdrijf. De situatie tot nu toe: De criteria voor zelfstandig ondernemerschap voor een inschrijving bij de Kamer van Koophandel waren strenger dan die van de belastingdienst. Met andere woorden: je kon een BTW nummer hebben zonder dat je verplicht was je in te schrijven bij de Kamer van Koophandel. Voor de Kamer van Koophandel moest je bedrijfsmatig bezig zijn: je presenteren met een logo, aan de weg timmeren als ondernemer, deelnemen in netwerken van brancheorganisaties enz. De meeste prostituees voldeden daar niet aan. In 2000 is er een proces geweest over het weigeren van de inschrijving van een prostituee bij de Kamer van Koophandel. De rechter gaf toen de Kamer van Koophandel gelijk. De zogenaamde vrije beroepen waren vrijgesteld van die inschrijving bij de Kamer van Koophandel. Die lijst van vrije beroepen is historisch ontstaan. Advocaten en straatventers vallen onder andere onder die vrije beroepen. Wij hebben nog geprobeerd het beroep van prostituee op die lijst te krijgen, maar dat is niet gelukt. Overigens een zinloze exercitie want prostituees vielen ongeveer onder dezelfde regelingen als freelance journalisten: wel een BTW nummer maar geen inschrijving bij de Kamer van Koophandel. En prostituees hoefden zich niet in te schrijven. Die fijne regeling werd echter verstoord door gemeenten die gingen eisen dat

prostituees met een andere nationaliteit dan de Nederlandse zich gingen inschrijven bij de Kamer van Koophandel als bewijs dat ze zelfstandige ondernemers waren. Maar ook veel Poolse, Engelse enz. prostituees waren net als hun Nederlandse collega's niet bedrijfsmatig aan het werk (met een logo, een eigen website, lid van de brancheorganisatie enz) De regels van de gemeenten waren strijdig met die van de Kamer van Koophandel. Zo zijn er heel veel prostituees als zelfstandig ondernemer ingeschreven die dat niet waren. Het mooiste voorbeeld daarvan was een bedrijf dat met alle 'zelfstandigen' naar de Kamer van Koophandel toog, en die door de exploitant als afzonderlijke massagesalons in zijn bedrijf werden ingeschreven. De desbetreffende bar fungeerde als privéadres en als bedrijfsadres van zo'n zes massagesalons. Al met al werd er grote schaal de hand gelicht met de criteria van de Kamer van Koophandel. Een ongewenste situatie, maar het is de vraag of de nieuwe situatie beter is. Het merendeel van de prostituees zal de eis van inschrijving in het handelsregister (met eigen naam en huisadres) als een schending van de privacy ervaren. Er is nog een probleem voor wat de vrouwen uit de andere EU landen betreft: voor een inschrijving moet je een recent bankinschrift en/of een inschrijvingsbewijs in het bevolkingsregister overleggen. (en een paspoort laten zien). Veel buitenlandse prostituees hebben geen zelfstandige woonruimte, enz. Sowieso moesten veel prostituees 'hulp' betalen, bijvoorbeeld op het gebied van de taal, om die inschrijving voor elkaar te krijgen. Wij merken in het veld dat veel van deze zelfstandige ondernemers geen benul hadden van wat zelfstandig ondernemerschap inhield op het moment van de inschrijving. De nieuwe situatie - als die al doorgevoerd wordt- roept bij mij veel vragen op. Bijvoorbeeld: geldt de inschrijvingsplicht ook voor de dames die volgens de opting in gaan werken? Hoe verhoudt de nieuwe situatie zich tot de pasjesplannen in verband met de kaderwet?

De vergunning plicht voor escortbedrijven

De minister wil escortbedrijven vergunningplichtig stellen. Wat bedoelt hij met een escortbedrijf? Gaat het om die individuele prostituee die de slechte werkomstandigheden in de legale clubs zat is en zelf met haar autootje vanuit haar eigen huis af en toe een klantje bezoekt? Of wil hij de escortbedrijven die meerdere vrouwen/mannen aan het werk hebben aan banden leggen. Voor wat het laatste betreft hebben wij goed nieuws voor de minister: die zijn al in de meeste steden vergunningplichtig. Wij merken dat er in deze vergunde bedrijven nog steeds grote arbeidsrechtelijke misstanden heersen. Wanneer worden die nu eens aangepakt? Onlangs hoorden we dat een groot escortbedrijf de vrouwen bedragen van zo'n 30.000 euro afpersen onder het mom van een 'volkomen legaal' concurrentiebeding.

Kaderwet

Vanaf 2003 pleit De Rode Draad voor een Kaderwet voor de prostitutie als een mogelijk instrument voor het beleidsdoel positieverbetering voor prostituees. Wij hoopten dat zo'n Kaderwet een bundeling zou worden van alle wetten die voor dit doel kunnen worden ingezet. Dit zou voor zowel prostituees als gemeenten een steun in de rug zijn bij het effectueren van die wetten. Wij dachten met name aan het toepassen van het arbeidsrecht maar ook aan andere zaken zoals het verbieden van adverteren met onveilige (orale) seks. Wij beseften terdege dat een gemeente of een landelijke overheid zich niet rechtstreeks met de arbeidsrelaties en arbeidsvoorwaarden kan bemoeien, maar verwachtten dat er misschien andere mogelijkheden zijn om bij te dragen aan het verbeteren van de arbeidspositie van prostituees. Afgaande op de signalen die wij ontvangen, zien wij het somber in en vrezen dat prostituees niet veel wijzer zullen worden van de Kaderwet van dit kabinet. Maar, wellicht is de zaak nog niet verloren.

Professor Klara Boonstra, auteur van het in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid geschreven rapport Arbeidsrecht voor prostituees, heeft de suggestie gedaan om het voorwaardenpakket zoals ontwikkeld door de Belastingdienst met De Rode Draad en andere organisaties die met prostituees werken in het vergunningstelsel op te nemen. (Zie bijlage: de kleedkamerposter) Al deze voorwaarden betreffen de handhaving van de fysieke en psychische integriteit van de prostituees. Mogelijk kunnen juristen dit pakket inpassen in de ontwerp Kaderwet.

Ook valt te denken aan de eis van een transparante bedrijfsvoering, één van de voorwaarden voor het handhaven van het arbeidsrecht. Tenslotte heeft professor Wim Voerman, de bestuurskundige die in 2000 betrokken was bij de ontwikkeling van modelvergunningstelsels binnen de prostitutiebranche, ons erop gewezen dat een gemeente, hoewel ze zich niet inhoudelijk met het werk mag bemoeien, zich er wel van mag vergewissen of de Arbeidsinspectie en de Belastingdienst in bepaalde branches waar dat relevant is, actief controleren. Nu weten wij dat de Belastingdienst actief is, maar van de Arbeidsinspectie kunnen we niet hetzelfde zeggen. De Arbeidsinspectie heeft zich de laatste acht jaar afzijdig gehouden van de branche met het argument dat de Dienst niet bij machte was vast te stellen of er in een bedrijf loondienstverhoudingen waren. De Belastingdienst constateert met name in de clubs en privé-huizen dat dit wel degelijk het geval is. De Arbeidsinspectie zou in dergelijke gevallen kunnen controleren of het minimumloon wel uitbetaald wordt. (Wat vaak niet gebeurt in huizen waar de Belastingdienst dienstverbanden heeft vastgesteld).

Samengevat, zou de Kaderwet op zijn minst regelingen moeten bevatten omtrent

- het voorwaardenpakket
- de eis van een transparante bedrijfsvoering
- de actieve controle van diensten als Arbeidsinspectie en Belastingdienst

Onze wensen komen niet terug in de ontwerpen van de Kaderwet, waar men nu aan werkt. In plaats daarvan wil men in de Kaderwet opnemen dat individuele prostituees een pasje moeten aanvragen en wil men de nuloptie invoeren. Dat zijn niet bepaald maatregelen die bijdragen aan de positieverbetering van prostituees.

Minimum leeftijd prostituee omhoog naar 21?

Wanneer de minister meent wantoestanden en praktijken van loverboys te voorkomen door de minimumgrens voor prostitutie te verhogen tot 21 jaar, slaat hij de plank mis. Ook prostituees van boven de 21, van boven de 23, van boven de 30 kunnen slachtoffer zijn van mensenhandel. Wordt de leeftijdsgrens steeds naar boven verschoven?

In dit land ben je nu eenmaal volwassen als je de leeftijd van 18 hebt bereikt. Geldt dat ineens niet voor een studente van twintig die weloverwogen beslist wat bij te gaan verdienen in de prostitutie? Wantoestanden in de prostitutie worden nu eenmaal niet bestreden door het volwassen vrouwen onmogelijk te maken vrijwillig voor de prostitutie te kiezen.

De leeftijdsgrens voor prostitutie ligt al hoger dan voor niet commerciële sekscontacten. Voor sekscontacten tussen mensen die de leeftijd van zestien hebben bereikt geldt dat het om consenting adults gaat. In 2000 heeft men al een wet ingevoerd dat dit wel illegaal is als er betaling tegenover staat. Met andere woorden, seks bedrijven in ruil voor een breezertje mag vanaf je zestiende, maar je mag er geen geld voor vragen. Nu moet je daar tot je achttiende op wachten, straks tot je 21ste.

Het is wel belangrijk dat prostituees stevig in hun schoenen staan voor het deel van hun werk dat seks betreft. Goede voorlichting kan hen daarbij helpen. En men vergeet licht dat prostituees slechts een deel van hun tijd met seks bezig zijn. Ze moeten daarnaast onderhandelen met klanten, met exploitanten omgaan en hun positie in het seksbedrijf bepalen. Ook daarbij is goede voorlichting over hun rechten noodzakelijk.

En hoe denkt de minister om te gaan met arbeidsmigranten uit andere lidstaten? Gaat hij het vrouwen van 18-21 verbieden om in Nederland werk te gaan zoeken in de prostitutie? Moet een twintigjarige vrouw uit bijvoorbeeld Polen straks bij een gemeente waar ze zich meldt als arbeidsmigrant gaan beloven dat ze niet de prostitutie instapt? En mogen mannen van 18-21 die werk zoeken als pooier wel hier komen?

Op 17 juni (2008) zou de brief van het kabinet over het prostitutiebeleid in de vaste commissie van Justitie worden besproken. Op het laatste moment ging dat niet door. Op 19 juni is het er toch van gekomen. En het was het wachten waard. Enkele waarnemingen:

1. De kamerleden hebben onze stukken en argumenten heel erg ter harte genomen.
2. Er komt nog een brief over positieverbetering voor prostituees.
3. De minister van financiën is om een brief over de opting in gevraagd.
4. De minister van BZK vindt het geen slecht idee om het voorwaardenpakket met rechten van prostituees in de kaderwet op te nemen.
5. De gemeenten die een nuloptie willen invoeren moeten dat met redenen - anders dan van religieuze of morele aard- omkleden.
6. Er is gevraagd om een onderzoek naar de effecten van strafbaarstelling van klanten in het buitenland.
7. Als de leeftijdsverhoging wordt ingevoerd gaat dit nog jaren duren. Daarvoor moet de zedelijkheidswetgeving ingrijpend voor wijzigen.
8. Iedere partij vond uitstapprogramma's van belang.
9. Er wordt nagedacht over de registratie van prostituees.